

633

8/33 JPM Malatsi

P.P 1-16

Lehu Poloko Sello Phifalo

K34/33

Lehu la Kxosi Lepato Masaleng ke lehu
 le makadits'eng setšaba sa ba Phalaborwa
 kudu kudu. Xomme lehu leo le tšile
 ka tsela tše pedi. Xe. Lepato a lwala
 xo ile xa tsibišwa bakxomana xo
 oka molwetsi. Bolweš' bya Lepato ebe
 ele xo babywa ke mexolo elexo sesepedi.
 Ka xe ele motha ya moxob xoba mabu
 ka xe ele leina leo le rewaxo kxosi
 ye ngwe le ye ngwe, xwa laetšwa
 bakxomana ba Mamoemi morwa
 sebakadithšwele le Mamolobela le Mapiti
 elexo ba makxolo wa kxosi xore ba lete
 kxosi mo ntlong ya kxosi e bitšwaxo
 s'ofse. Ka bošexo bya bong xe
 bakxomana ba robetše le kxosi ba hwets'a
 xosasa kxosi e se xona ka ngwaking
 wa serofse. Lepato o ile a tšwa a
 tabofa ba ba robetšeng Molomong
 ka nodimo ba sa mmōne. Xomme
 ka xe ebe ele bošexo xape Motse wa
 Mosate o be o dutši thabeng

Bureau of Mourning at Phalaborwa
 (P.P.) index

ba sitwa xo hwetsä mo Lepato a ilexo
xona. Ya xe ebe ele thabeng ya maxaxa
'kxosi' ebe e wetsä ka lexaxeng.

Ka fase xa lexaxa leo robe xole mohlare
oo o bitšwaxo (lenetlo). Lenetlo
ke sehlare seo se makatsäxo ka
xe ele hlare se xolaxo se rarane
matlala a sona.

Xe xo sele xosasa batxomana ba
nyatia Lepato ka leoto, xomme ba
hwetsä le Lepato a wetsä ka lexaxeng
a hlaxametšä xodimo xa lenetlo a hwile.
Xomme lehu le tlile ka txobalo le
bolwetšä. Xomme se se txodisäxo xotšä
pedi' ke xe lexaxa ebe ele le le xolo. Xape
bolwetšä bya sefo xoba mexob yeo e
~~ba~~ e roroile ka xo soro'.

Lehu o hwile xodimo xa sehlare.

Xomme ebe ele ka ntle xa ngwato.
Batho ba be ba se lona xe a e hwa.

Xomme batho baile ba tsibisäwa ka
moraxo xa lehu xore mabu xoba
le fase xa le sa phela.

Xomme xe setoto se hweditšwe

Xodimo xa sehlare banna baile balwa
le sehlare seo xo hwetsa tsela ya xo
fihla fao setoto se leng lona.

Xe se hweditšwe banna ba rwalela
setoto ka nqwamong o bitšwa xo serofse.

Xe setoto sele ka ntlong seile sa
phuñelwa ka lenaxa xoba lethebo. Ka
xe ele mabu o ile a hlapišwa mmele
xore xotsiwe dithšila tša mmele wa
laxwe, xodira thšidi tša pula tra yona.

Xe kxosi e hweditšwe xodimo xa sehlare
batho baile ba dula moo setoto seleng
lona xo fihlela banna ba baxolo ba
fihla kamotla xo hwetsa tsela ya xo
~~mo~~ tša mohu. Xe ba dutši fao babe
pa dišitšwe setoto seo. Xe mohu ale
ka nqwata matsiši a mabedi xobe
xole bakšalabye bao ba hlapetseng.

setoto. Xomme mo matsišing a
mabedi xobe xo xoxile dihlaššane
xoba banyana xoba basetšana ba
sealeng xo tla xotsibiša batho xore
mabu xa sa phela.

Xaele nqwato woo setoto seleng

633

17

K34/33

4

Xona o be o tswaletšwe Xomme Xona
 le batho bao ba dišitseng ngwako
 bosixo le mosexare. Xomme ~~se~~ sello se
 be se thongwa ke basetsana ba se-
 aleng ka xe kxosi' e sa dumelelwa
 ho lletwa xe e hwile. Ke Xona ebe ele
 Monyanya o moxolo ba Sealeng fela.
 Xe mohu a ya bolotwa o be a phuthē-
 lwa ka lettalo Xomme a rotelwa.

Xomme mo palokong yeo obe a
 hudupanywa. Ka molao wa kxale xe
 mohu ele kxosi' o swanets'e ho fets'a
 matsatsi a mangata a le ka ngwakong
~~are~~ a thome a be le monkxo wa
~~hola~~. Xape o be a swanets'e ho hwetswa
~~ba~~ bao baleko kxole eleng bakxoma-
 kamoka. Xomme ke Xona xa
 hlabywa Xomo tš'e pedi' le bakxomana
 ba finilile. Mohu a lotelwa mokxopeng
 Xoba thalong la Xomo. Xomme a
 rwalwa ka boako ho iswa thabeng
 yeo maxosi' kamoka ba leng
 Xona. Mabitla a be ale thabeng
 ya Sealeng.

Lebilla ~~ele~~ le be le epiwa ke banna
 Kochimo ka thaba xe ele kxosi' Xoba
 Mokxomana. Xe ele batho fela xona le
 ka dirwa kae le kae. Xomme lebilla
 la motho ya eseng kxosi' le dirwa
 bosexo. Xomme la kxosi' le dirwa
 Mosexare ka xe ko se poifo ya
 lehu la kxosi'. Xomme xe ele la
 motho fela xona le ka dirwa bosexo Xape
 le poloto e ba bosexo. Ba boloti' ba
 mohu ke bao eleng le loto la mohu.
 Xe ele motho fela o'a bobitwa ka
~~mo~~ moraxo ka xe letsatsi' le sobets'e.
 Xe ele kxosi' ke nako ya ka moswana.
 Bai ke batho bao mohu eseng wa
~~le~~ la bona. Mohu o be a rwalwa ke
~~ba~~ ba le loto la mohu. Xeele kxosi' ko
 dirwa thapelo ya ko tlapela tumelob ko
 bao ba robetseng fao eleng ~~bathe~~
 badimo bailexo pele fele fao. Xomme
 xe ele motho fela xona ka xona thapelo.
 Xomme selo sa mohu xe ele motho
 fela eseng kxosi' se thongwa ke
 mmazo mohu. Xoba mosadi wa xaxare

633

VI

K34133

G

xe ele motlo yo a hlokaxo mmamaxwe
xe ele motlo yo moxob.

Xomme moledi' yoo mohu eleng wa
laxwe o bewa seta xore a tsebye
ke ~~ba~~ batho. Xaele mosadi' ahwetsiwe
ke monna o ha ths'elwa molora eleko
ths'upo' ya xe e se sale motlo byalo
ka basadi' ba banqwe. Xomme o
ha hoswa diaparo tse botse kamotla
a epešwa tše mpe. Xomme a
beolwa peolo ye sa swanexo le batho
ka motla. Xomme o hoswa moriri
kamotla fa Aloxong. Xomme a dula
ngwakoing matsatsi' a sa bonwe ke
batho xe e se bao banaxo le ena
ka ngwakoing. Xomme ka moraxo
a rwešwa kala yeo e dirwaxo ka
byang byoo bo bitsiwaxo mohlafila.
Xe ele baxatsa kxosi' ba hlanola
diaparo tsa bona. Ke xore mose le
thetho di swanets'e xo hlanolwa ka
lare xa ha ka ntle. Xomme ke
ths'upo' ya xore xa ba sana le
monna wa bona ke xona bailoboxile.

Xe ele mosadi wa monna fela .
 mohlang a ts'waxo ntlong o tla
 e peswa dieta tsa mphasane ele
 makwathi a morula matsatsi a
 mabedi. Mohu xe ele txosi o a
 dudiswa. ke xore xe a karobatswa
 tona naxa e ka hwa. ke xore mabu
 a hlo robala xe se direxe tse
 botse naxeng tiamoka. ka xo
 dudisa txosi xona txosi xa e a
 robala e a soma mola lebitleng xo
 thusa bao ba sa phelaxo. Xomme xe
 ele motho fela o swanetsè xo robala.
 Xomme mohu xe ele motho fela xona
 a ka robatswa ka lehlatoe la tsoko
~~la~~ nts'ox'ho. Mohu yo mong le
 mo mong o be a le be lets'wa Lieboa la
 bodikel^a tsatsi. Mohu xe ele txosi
 loba motho jo morolo o bolotwa le diho
 tse dingwe tse abeng a di'tsoma
 kudu kudu. Xomme ke xore xe tseo di
 ka sala xona o tla boa ka tsela ya
 bolwetse mo bathong bao eleng molotso
 wa xaxwe.

633

IX VIII

K34/33

8

Mohu o be a bolokwa ale unosi.
 Xe mohu ele kxosi o dindinelwa
 lesakana ka mafsika komme ka
 hoxelwa kxorwana. Ita xe ele motho
 yo a dudisitsiwexo ke kona xo bexwa
 lebye xodimo xa tloxo ya xaxwe.
 Ke gore batho ba se xaxwe xoba
 hloxong ke tae xe ba tla xo fa
 badimo dihlabele. Komme xe ele
 motho fiela kona xo ka bexwa lehlato
 gore batho ba tsebe gore fele fa
 ke baileng ka xe xo sa dumelelwa
 ka tsena mo xong le mo xong xo
~~ba~~kilwexo mohu. Mo xong xo byalwa
~~se~~hlare se bitšwang lethoko xoba
 hloko hloko. Xe sehlare se se se
 kona kona xo ka byalwa feixe. Xe
 Motho a tla tsena lebitleng la motho
 yo moxolo o tla swarwa ke meutlwa
 ya tla se bitšwaxo motxwalo.
 Komme motho yo mong le yo mong
 o bolokwa ke ngaka ka dihlare
 gore babo ba se ye ba tsi'a mohu
 ba mo fetša gore a tsoxe a sepele.

633

F IK

K34/33

9

Xe moku a feletswe ke baboi' xa sa
 bonwa ke batho kamoka. Xomme o
 bonwa ke baboi' fela. Xape wa mmona
 ke moka o ~~hudele~~ hwile. Xoba o ta
 hetoxa se muna. Xomme baboi' ba
 -boifa mabilla a ditxosi' fela. Xe
 moloi' a ya lebitleng la 'txosi' xo
 tsoisa 'txosi' xore ebe sethottwane ke
 xore motho wa xo se bonwe ka
 mahlo xomme o tla tswa 'txosi' xoba
 moku a mmoledisa xore o tlele xo
 tsiang. Xomme batho ba ditxosi' ba
 kxona xo bona moloi' ta xe ba sa
 rebala byalo ka batho ba bangwe.
 'txosi' xae loui' ke moloi' ta xe 'txosi'
 eke ngata ya txolo xo feta dingata ta
 moka tsa nana ta baka la dithsidi' tse
 txolo tsa pula le tsa boxosi'. Lebitla la
 'txosi' le a hlolomelwa, xomme le ~~le~~
 letwa ke badimo ta nnosu'. Ke xore
 xa xo motho ya a ta yaxe lebitleng la
 'txosi' xomme a busa a boa. Xe motho
 a ta tsena lebitleng la 'txosi' o tla tswa
 batho ba boleba xoba xo mobetsa ta

633

* X

K34/33

10

Mafisika. Xaele lebitla fela la motho
 ka lena tse byalo ka e se ko swarwa
 ke dihlare fela ke eba o moloji orata
 ko tsoša moho. Xomme lebitla la motho
 fela ka le letwe. Ke xole motho yo
 mong wa leloka a ka bolokwa *
 kxau fsi le lebitla le leng xomme ka
 ko e pollwe moho yo mong ko sūtelele
 yo mong. Setho sa moho se se ~~le~~ lotwako
 he tseo di ke thewako ko moho ke
 ele motho wa leloka la mosate ko dira
 dihlare tsā pula. Xomme le ko
 Mosadi wa tsoši a ka dirwa byalo.
~~Xomme fela~~ ka mabilla ke mo xotsibivaxo
~~kae~~ ka dikxosi xoba batho basadi ba
 dikxosi ko bitšwa badimong. Batho ba
 be ba boifa ko ya mabilleng. Xaele
 poloto e aroxane kudu kudu ya
 batho le ya dikxosi. Kxosi ke e
 bolokwa ea du diswa xomme motho
 yo mong le yo mong o a robatswa.
 Ke motho a hwile ka ngwamong
 Xantsi o bolokwa ka hare ka
 ngwato woo. Xomme ke xona batho

633

XII XI

K34133

11

ba swanets'e xo Hoxela motse wo
 le xo tsoma madulo a maswa
 Xe ele motho yo moswa xona a ka
 bolokwa mabitleng a ka ntle le
 motse. Ke xona ntlo yeo a kwets'exo
 xo yona e ka alafiwa ke ngata
 ya mahu. Ngata ya mahu ke
 motho yo a alafaxo mahu xore a
 seke a ata kudu mo metseng.

Xomme ngata ye xa e a ke motho
 xe a lwala xe e se lehu fela. Batho
 ba xo phutha setoto ba be ba hobfela
 xore ba silifats'e. Ke xona xe ba
 tšwa xolahla mahu ba swanets'e xo
 tšwa ka ntle xa motse ke ngata
 ya lehu xore ba se bose lehu ka xae.

Xomme le batho kamoka ba motse
 ba kumiswa thsidi ye bitšwaxo
 leatla. Leatla le hlantšwe le byang
 le maloko a pudi. Xomme motho o
 ho thsolla metse a mets'a ona fela.
 Xomme ye ngwe thsidi e tšelwa
 metseng xomme ya nowa ke
 mang le mang. Xomme tš'e kamoka

633

XII

K34/33

12

di dirwa le xo baeng le bana.
 Motho xa dumelwa xo ja sejo sa
 bo moku a sa alafiwa ka yona
 tsela ye. Ke xona wa se dire byalo
 xona dijo di ka xo dira kotsi ye
 Kxolo kudu kudu. Batho bao ba
 swanetšexo xollela moku ke moloto wa
 bo-moku kamoka.

Xomme xaele batho ba bang ba
 ka lla ka xo a para dikala, xoba dinti'
 tša mokhotle. Xomme xaxolo molala.
 Molala ke sehare se swanako le
 mopalome. Xomme sellong xa xo binwi
 xe e se xe xo hwile mosadi' wa txosi.
 Xe e mosadi' wa txosi' xona xo lla
 lla meropa xomme xa ba monyanya
 wo mokolo wa pino. Xomme pino
 ye e dirwa ke basadi' felo.

Xomme xo byalo le xe xo hwile
 mokxomana. Xe xona le lehu motseng
 xa xo dumelwa nyalano xape motšo
 wa bo moku xa etele, xe e se xe
 lehu le rimamoxile. Ke xore selo se
 fitile batho ba beōtswe kamoka.

633

XIII

K34/33

13

Xe batho ba seso ba felela xo
 a lafswa Xona xa xo Songwe selo.
 Xomme xe motho ele yo, moxolo o
 lletwa beke kamoka. Xe ele yo
 monyane ke seripa sa beke.
 Xe ele Kxosi' Xona ke seripa sa
 ngwaxa xo sa tiwe meropa.
 Mo lehung la mosadi' xe a hwa ele
 moimana Xona o swanets'e xo phulwa
 Xomme xa nthiswa sa kateng.
 Ke xore a se hwele moyateng.
 Xe b Mosadi' e ka hwa a belexile
 ngwana mo xeng le ngwana a ka
 bolawa xore a lahlwe le mmaxwe.
 Xa bana ele mafahla Xomme ba
 be~~wa~~ ba hwele Xona ba ka lahlwa
 lahlwa fela xo tee eleng ka ngwatong.
 Xe mohu ele ngwana yo monyane
 o lahlwa ka ngwatong.
 Xomme le bitta la Xaxwe le
 dirwa ke basadi' fela. Xomme
 selo Xona e ka ba sa mmaxwe
 fela. Xape le dikala ditla
 a parwa ke ena le ba lapa fela.

633

XIV

K34/33

14

Ka moraxo xa matsatsi' a se makae
ka moraxo xa thalafu ya lehu xo tla
dirwa byalwa byo bontsi' xore xo
bitswe meloko ye bao bailexo ba tla
mokxosing wa lehu.

Xomme tiro' yeo e bitswa xore ke
byalwa bya sethsila ke xore
diaparō tsa lehu di tla tšwa
mo bathong mohlant' woo byalwa
bo nwexwaxo.

Ire xona tsatsing la byalwa batho
ba ba lethabong Xomme xa xo selo
koba pontšō ye ngwe ya bohlofo
dipelong tsa bo motu. Xape le xromo
e tla hlabya koba dipudi' le xe
ele dinku. ke xo hwile motho yo
~~mo~~ koba xosi' a ka emelwa
koba xolla ka tšō ye xolo ya
dinaka le meropa. Xomme selo
se byalo se tla dirwa ke yo
mong yo moxolo wa lebo la bo
motu yo a dulaxo kxok naxeng
e šele ka xo vapa masoxana le
ba setsana.

633

~~14~~ XV

K34/33

15

Xomme kosa ye e ha direlwa
 monyanya wo moxobi. Xomme xo ha
 bolawa dikxomo le dipudi le dintu
 le byalwa byo bontsi.

Xomme kemab xoba sello se byalo xa
 se direlwê motso yo monyane.

Dikala tsa sello sa mohu di tla
 fiwa ngaka ya lehu xore yona e di
 rise ka mollo tamo e tsebaxo ka xona.

Motso yo mong le yo mong xa
 dumelelwa xo lahla tala ya lehu ka
 nthe na halapo noba sethsila.

Mabitta a batho ba baxolo a na le matla
 xo thibela pula xona mo nakeng. Ke
 xona e swanetse xo fatixwa ke kxosi
~~ke~~ mphōtō nakeng ya dipula xore
~~mana~~ xobatladi e se tshabe ke e
 bona lebitla. Xomme lebitla le ha
 pipetswa ka makala a dihlare. Xaele
 mabitta a dikxosi a isetswa dihlabe lo
 elexo nku ye ntho. Xomme a fiwa le
 kxomo yeo e hoxelwaxo esa puela. Xape
 le byalwa le dikosa. Ke kxomo ye e
 ka hwa xo ntswa ye ngwe. Xape

633

XVI.

*16

K34/33

Kxomo ye e bišwa ita leina la kxosi ya mafelelo. Kxomo ye e beko e isišwe sealeng xo kxosi lepatu e se e oišwa lepatu. Kxona xe kxomo ye e hwile ye e latelaxo yona e tla bišwa ka ina leo.

Komme seo se dirwa lexe ele mokxomana. Mokxomana le ena o na le matla xo thibela pula xebatho ba sa ise sebo lebitleng la xaxwe.

Komme mohu e swanetše xo ba morwa wa kxosi.

Ka Mottalekxomo.

Jeremiah P. M. Malatši

End. S. 633.